

Pagrindinės plačiažnyplių vėžių populiacijos kitimo tendencijos Lietuvoje

Antraštėje nurodytas projektas yra skirtas saugoti natūralias plačiažnyplių vėžių populiacijas, tad labai aktualu žinoti naujus mokslinius duomenis apie minėtos rūšies išplitimą šalyje ir jo kitimo tendencijas. Pastaraisiais metais (2008 m.) šių vėžių išteklius didesniu mastu Aplinkos ministerijos užsakymu tyrė Ekologijos instituto mokslininkai, vadovaujami dr. Kęstučio Arbačiausko. Jų ataskaitos „Europos bendrijos svarbos moliuskų rūšys, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, ir plačiažnyplio vėžio populiacijų būklės įvertinimas“ informacija šioje medžiagoje ir yra pateikiama visuomenei.

Plačiažnyplis vėžys yra įrašytas į Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencijos (Bernos konvencijos) III priedėlį (Globojamos faunos rūšys). Šios konvencijos 7 straipsnis skelbia:

1) Kiekviena susitariančioji šalis imasi įstatyminių ir reglamentuotų priemonių, nukreiptų ir reikalingų globoti laukinės faunos rūšis, išvardytas III priedėlyje;

2) Naudojimas laukinės faunos rūšių, išvardytų III priedėlyje, yra reglamentuotas tokiu būdu, kad būtų išlaikytas jų populiacijų egzistavimas už pavojingos ribos, atsižvelgiant į straipsnio nuostatą „išlaikyti arba palaikyti laukinės floros ir faunos visumą lygyje, kuris reikalingas ekologiniu, moksliniu ir kultūriniu požiūriu“;

3) Šios priemonės susideda iš: a) draudimo periodo nustatymo ir/arba kitų eksploataavimo ribojimo priemonių; b) eksploatacijos laiko ar vietovės draudimo, kad būtų sudarytos sąlygos egzistuojančioms populiacijoms išlikti patenkinamame lygyje; c) reglamentavimo, jei tai reikalinga, parduoti, siūlyti pirkti, įsigyti, transportuoti laukinius gyvūnus - gyvus ir negyvus.

Be to, plačiažnyplis vėžys minimas ir Europos Sąjungos Tarybos direktyvos dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos (Buveinių direktyvos) V priede (Bendrijai svarbios gyvūnų ir augalų rūšys, kurių ėmimui iš gamtos ir naudojimui gali būti taikomos tvarkymo priemonės). Šios direktyvos 14 straipsnis skelbia: jei valstybės narės mano, kad tai yra būtina, jos imasi priemonių užtikrinti, kad į V priedą įrašytų laukinių faunos ir floros rūšių egzempliorių ėmimas iš gamtos ir jų naudojimas nesutrukdytų palaikyti geros šių rūšių apsaugos būklės.

Taigi, kaip Europos Sąjungos narė, Lietuva yra įsipareigojusi saugoti plačiažnyplius vėžius ir užtikrinti tvarią jų populiacijų būklę.

Šie vėžiai yra sutinkami 39 šalyse/regionuose. Tarptautinėje Raudonojoje knygoje jie yra priskiriami "pažeidžiamoms" rūšims, ir jų statusas skirtingose šalyse apibūdinamas intervale nuo

"pažeidžiama, reikalinga globos" iki "išnykstanti" rūšis (Pockl et al. 2006). Potencialios grėsmės plačiažnypliams vėžiams ir jų gradacija pagal svarbą artimesnėse Lietuvai Europos šalyse pateikiamos 1 lentelėje. Visuose tuose kaimyniniuose kraštuose vieningai tarp didžiausių grėsmių vietiniams vėžiams įvardijamos svetimkraštės vėžių rūšys, tuo tarpu kitos svarbiausios grėsmės skirtinguose kraštuose nurodomos įvairiai. Lenkijoje, vertintojų manymu, prie kitų didžiausių grėsmių priskirtina vandens telkinių eutrofikacija, o Latvijoje ir Estijoje - vėžių eksploatacija, toksinės medžiagos, žemėnauda ir buveinių fragmentacija.

1 lentelė. Grėsmių plačiažnypliams vėžiams gradacija pagal svarbą gretimose Lietuvai šalyse: 0 – nėra grėsmės, 1 – grėsmė maža, 2 - grėsmė vidutinė, 3 - grėsmė didelė (paryškinta), ? - nėra informacijos (Pagal Souty-Grosset et al. 2006).

Grėsmės	Vokietija	Lenkija	Estija ir Latvija	Skandinavija
Vėžių maras	2	1	2	3
Kitos ligos	?	1	?	?
Svetimkraščiai vėžiai	3	3	3	3
Plešrūnai	2	2	2	1
Eksploatacija	1/2	1	3	1
Buveinės pakeitimas	3	2	2	1
Vandens lygio mažėjimas	1/2	2	2	1
Eutrofikacija	1/2	2	2	1/2
Rūgštėjimas	1		1	1/2
Teršalai	?	2/	3	1
Žemėnauda	3	2	3	2
Fragmentacija	3		3	2

Prieš daugiau kaip šimtmetį Lietuva garsėjo plačiažnyplių vėžių (*Astacus astacus*) ištekliais. Iki Pirmo pasaulinio karo, 1890 - 1914 m. laikotarpiu, Lietuvoje kasmet buvo pagaunama ir eksportuojama apie 250 tonų vėžių. 1929 m eksportas siekė 204 tonų ir nuo tų metų pradėjo mažėti, sudarydamas prieš Antrąjį pasaulinį karą apie 25 tonas per metus. Pokario metais vėžių sugavimai svyravo tarp 10 ir 30 tonų, o nuo 1965 m. vėžių eksportas faktiškai nutrūko. 1967-1968 m. buvo pagaunami tik 3-7 cnt. ir nuo 1969 m. plačiažnyplių vėžių verslinis gaudymas pasidarė nebepastovus (Šeštokas, 1969). Vėliau plačiažnyplių ir siauražnyplių vėžių bendri versliniai sugavimai buvo mažesni nei 7 tonos/metus. 1995 metais 200 kg gyvų vėžių buvo išvežta į Suomiją,

o nuo vėlesnių metų šių gyvūnų sugavimai tapo visiškai nereikšmingi arba laimikiai nebebuvo oficialiai registruojami. Obelijos ežeras penkiasdešimtaisiais praeito šimtmečio metais buvo vėžingiausias Lietuvoje. Jame 1962 m. vėžiai staiga žuvo, o po to palengva pradėjo vėl gausėti (Šeštokas, 1969).

1963-1969 m. vėžių išteklių vidaus vandenyse tyrimų rezultatų ir kitais būdais surinktos informacijos apibendrinimas parodė, kad lyginant su ankstesniu laikotarpiu vėžių ištekliai Lietuvoje ženkliai sumažėjo. Iš 404 užregistruotų vėžingų vandens telkinių šie vandens bestuburiai išnyko 100 - te vandens telkinių (25%), o dar 107 telkiniuose (26%) jų gausumas ryškiai sumažėjo. Taigi net 51 % vandens telkinių vėžių nebeliko ar jų populiacijų būklė suprastėjo. Iš 318 ežerų vėžiai išnyko 21%, o jų sumažėjo - 25% ežerų. Dar prastesnė būklė konstatuota Lietuvos upėse. Išmirimas ar gausumo kritimas nustatytas 62 (72%) upėse (Šeštokas, 1969).

Tuo laikotarpiu Lietuvoje buvo sutinkamos dvi vėžių rūšys: plačiažnyplis ir siauražnyplis (*Astacus leptodactylus*). Pastaroji rūšis buvo sutinkama 8,5% ežerų, kur buvo rasti vėžiai. Pusėje šių ežerų siauražnypliai buvo vieninteliai vėžių atstovai, o kitoje pusėje - gyveno kartu su plačiažnypliais vėžiais. Siauražnypliai vėžiai buvo introdukuoti rytų Lietuvoje apie 1900 m., perkelti juos iš Baltarusijos, Latvijos ar Lenkijos. Pagrindinėmis grėsmėmis plačiažnypliams vėžiams praeito šimtmečio šeštame dešimtmetyje buvo nurodytos šios: melioracija, vėžių maras ir vandens telkinių tarša trąšomis ir pesticidais (Šeštokas, 1969).

Praeito šimtmečio antroje pusėje Lietuvos vidaus vandenyse atsirado dar dvi iš Šiaurės Amerikos kilusios vėžių rūšys. Žymėtasis vėžys (*Pacifastacus leniusculus*) buvo atvežtas iš Švedijos 1972 m. ir introdukuotas keliuose ežeruose. Kita rūšis, rainuotasis vėžys (*Orconectes limosus*), pasiekė Lietuvos vandenį natūraliai plisdama iš Lenkijos ir pirmą kartą buvo užregistruota 1994 m. (Taugbot et al. 1998). Šios svetimkraštės vėžių rūšys yra atsparios marui ir gali būti jo nešiotojomis, todėl jos yra pavojingos autochtonams.

Paskutiniaisiais praėjusio šimtmečio metais buvo atliktas vėžių būklės Lietuvos vidaus vandenyse įvertinimas. Naudodamas vėžių paplitimo kiekybiniam įvertinimui vėžingą ežero ploto santykį su visu ežero plotu (šis rodiklis įvardijamas "vėžingumo koeficientu" ir išreiškiamas procentais) A. Burba apibendrina, kad devyniasdešimtaisiais metais lyginant su šeštuoju dešimtmečiu vėžių ištekliai sumažėjo, tačiau paskutiniame dešimtmetyje buvo stebėtas šių hidrobiontų būklės Lietuvos vandenyse pagerėjimas. Nuo 1993 m., kai apklausomis (jas vykdė Žuvų išteklių departamentas) buvo sudarytas vėžingų vandens telkinių sąrašas, ežerų vėžingumo koeficientas padidėjo beveik du kartus (2 lentelė, Burba et al. 1998, Burba 1999). Vėžių pagausėjimas, šio autoriaus nuomone, buvo susijęs su plačiažnyplių populiacijų atsistatymu

sumažėjus vandens taršai. Nurodoma, kad patvirtintais duomenimis plačiažnypliai vėžiai gyveno 214 vandens telkinių, esančių 36 rajonuose (Taugbot et al. 1998). Kitur (Burba et al. 1998) pateikiama, kad nuo 1994 m. atliekamais tyrimais ir apklausomis nustatyta, kad vėžiai yra paplitę apie 560 vandens telkinių ir plačiažnyplių buvimas tikrai žinomas 140 vandens telkinių.

2 lentelė. **Vėžių gausumo Lietuvos vidaus vandenyse įvertinimas pagal vėžingumo faktorių** (vėžingo ir viso ežero ploto santykis, procentais) (Burba 1999).

Laikotarpis	Vėžingumo faktorius	Šaltinis
1963-1968	40,2	Šeštokas 1969, Cukerzis 1970
1993	10,7	AAM ataskaita
1994-1997	20,6	A. Burbos originalūs duomenys

Vėliau, remiantis eksperimentiniais tyrimais ir sukurta medžiaga buvo įvertinti vėžių ištekliai, nurodant, kad plačiažnyplių ištekliai iš tikrųjų turėtų būti didesni nei kad rodo įvertinimo rezultatai, nes duomenys apie šią rūšį yra nepilni, taip pat aptarti kai kurie vėžių verslo reguliavimo ir apsaugos aspektai (Burba, 2002), tačiau plačiažnyplių būklės pokyčių tendencijos Lietuvos mastu nebuvo nagrinėjamos. Nuo tų skelbtų plačiažnyplių vėžių būklės vertinimų praėjo dešimtmetis. Pastarieji tyrimai rodo, kad Lietuvoje sparčiai savo arealą plečia svetimkraščiai vėžiai. Ypač rainuotasis vėžys (Arbačiauskas, 2007, 2008). Tai turėtų įtakoti ir plačiažnyplių vėžių būklę Lietuvos vidaus vandenyse.

Apžvelgiant plačiažnyplių vėžių būklės tendencijas, būtina paminėti, kad šių vėžių dabartinis paplitimas ir gausumas Lietuvoje yra įtakotas ir tikslingai vykdytų įvėžinimo darbų, siekiant introdukuoti šiuos nariuotakojus į tuos vandens telkinius, kur jie negyveno, bei atstatyti bei pagausinti minėtų vertingų vandens bestuburių išteklius. Vėžių perkėlimai Lietuvoje pradėti 1950 m. Nuo 1952 iki 1964 m. žnypliuočiai buvo perkelti į 51 ežerą, kurių bendras plotas 12 tūkst. ha, įleidžiant beveik 1.5 mln. suaugusių plačiažnyplių vėžių (Šeštokas, 1969).

Vėžinimo darbai Lietuvoje vykdomi iki šiol. 2004 -2008 metais kasmet buvo išleidžiama po 13 -57 tūkst. įvairaus amžiaus plačiažnyplių vėžių. Konkrečių telkinių nenurodome siekiant išvengti pernelyg didelio vėžiautojų dėmesio tokiems ežerams ir upėms.

2008 m. tyrimai buvo atlikti 21 vandens telkinyje - šešiose upėse, keturiolikoje ežerų ir viename tvenkinyje. Šių tyrimų duomenimis plačiažnyplių vėžių būklė Lietuvoje yra aiškiai prastėjanti. Ypač nekokia tų vėžių padėtis upėse. Iš šešių tirtų upių gyvybinga populiacija rasta tik vienoje -Kamojoje, o tai sudaro tik 17% tirtų upių. Dvi upės: Persekė ir Musė, t.y. trečdalis tirtų upių, matyt, negrįžtamai prarastos kaip tinkamos plačiažnypliams vėžiams buveinės, nes pirmojoje gyvena gausi rainuotųjų vėžių populiacija, o į antrąją šie svetimkraščiai jau pateko ir tuoj turėtų

suformuoti stabilią ir gausią populiaciją. Kitose trijose upėse (50%) nustatytas tik plačiažnyplių vėžių buvimo faktas (Svyla ir Tatulos aukštupys) ar užfiksuotas jų išnykimas (Apaščia). Šiose upėse svetimkraščių nėra, todėl autochtoninių vėžių populiacijos jose ilgainiui gali atsistatyti. Labai tikėtina, kad nors pačioje Apaščioje dabar vėžių, bent jau tų metų duomenimis, nėra, jie turėjo išlikti bent keliuose nedideliuose Apaščios intakuose. Populiacijų atsistatymą aptariamose trijose upėse galima, aišku, paspartinti reintrodukuojant vėžius. Apaščioje ir Tatuloje jau imtasi populiacijų atstatymo veiksmų. Sprendžiant iš apklausų, anksčiau Apaščioje buvo gausu plačiažnyplių vėžių. Ir Musėje iki 1963 m. gyveno introdukuoti siauražnypliai vėžiai, kurie žuvo patekus upėn lėktuvų barstomoms cheminėms medžiagoms. Plačiažnypliai joje atsirado vėliau, matyt, perkėlus juos iš kitų vandens telkinių. Tatuloje, kurioje 2008 metais vėžių rasta tik pačiame aukštupyje, prieš kelis metus jų irgi buvo daug.

Lyginant su upių tyrimo rezultatais, plačiažnyplių vėžių būklė ežeruose yra kiek geresnė, bet taip pat nepatenkinama. Vėžingų Lietuvos vandens telkinių įvertinimą pagal SVG (SVG – tai viena gaudykle sugautų vėžių kiekis per naktį) versliniu požiūriu rekomenduojama vertinti taip (Burba et al. 1997, Burba 1998): be perspektyvų (SVG = 0.5 vėžio), turintis perspektyvą (2.5 vėžio), vidutinio produktyvumo (5.0 vėžiai), gero produktyvumo (7.5 vėžio) ir labai gero ar puikaus produktyvumo (atitinkamai, 10 ir 12.5 vėžio). Jei naudosime šią gradaciją, tai tik vienas iš tirtų ežerų patenka į gero vėžių produktyvumo kategoriją. Tvarios vėžių populiacijos SVG rodiklis neturi būti mažesnis 2 vėžiai per naktį. Iš tirtų 14 ežerų tik 6 galime vertinti kaip turinčius geros būklės vėžių populiacijas. Tai sudaro tik 43% tirtų ežerų. Jei prie dviejų ežerų, kur gyvena negausios populiacijos, pridėsime tuos ežerus, kur vėžiai tik užregistruoti ar kur papildomais duomenimis apie vėžių buvimą galima tikėti, tai dar 5 ežeruose iš tirtųjų telkinių plačiažnyplių vėžių yra, bet negausiai. Tai sudaro 36% tirtų ežerų. Likusiuose trijuose ežeruose (21%) ir Klovinų tvenkinyje plačiažnyplių vėžių 2008 metais nerasta.

Lyginant 2008 metų tyrimų duomenis su skelbtais ankstesnių laikotarpių tyrimų duomenimis ar kitais būdais surinkta informacija, galima teigti, kad plačiažnyplių vėžių populiacijų būklė penkiuose ežeruose per pastaruosius 10-15 metų išliko gera (36%). Septyniuose ežeruose, t.y. pusėje tirtų ežerų, plačiažnyplių būklė yra suprastėjusi. Jų populiacijos sumažėjo arba plačiažnypliai visai išnyko. Dar dviejuose ežeruose plačiažnyplių vėžių būklę galima vertinti kaip gerėjančią.

2008 m. tyrimo duomenys rodo aiškiai šių globotinių vandens gyvūnų būklės per paskutinius 10-15 metų blogėjimo tendenciją, kuri ypač ryški upėse.

Prie **pagrindinių grėsmių** plačiažnypliui vėžiui Lietuvoje, kaip ir gretimuose kraštuose, neabejotinai reikia priskirti svetimkraščius invazinius vėžius: rainuotąjį ir žymėtąjį, kurių arealas Lietuvoje nepaliaujamai, bent iki šiol, plečiasi (Arbačiauskas, 2007, 2008). Šie vėžiai

dėl didesnio dauginimosi potencialo ar didesnio individualaus agresyvumo yra konkurentiškai pranašesni už plačiažnyplius ir, svarbiausia, yra atsparūs marui, o tuo pačiu gali būti jo nešiotojai. Ši grybelinės kilmės liga, atnešta Europon iš Amerikos kartu su introdukuotais svetimkraščiais vėžiais (Souty-Grosset et al. 2006) mūsų autochtonams yra mirtina. Amerikiniams vėžiams suformavus tvarią populiaciją tinkamoje plačiažnypliams buveinėje, ji tampa iš esmės jau "nebeprieinama" europiniams vėžiams. Amerikinių vėžių praktiškai neįmanoma išnaikinti, todėl atkurti autochtoninių vėžių populiaciją toje buveinėje tampa nebegalima.

Antrą vietą tarp grėsmių pagal svarbą reikėtų skirti vėžių marui. Daugeliu atvejų masinius vėžių kritimus lokaliuose populiacijose kitaip kaip maru paaiškinti negalima. Istoriniai duomenys rodo, kad masiniai vėžių kritimai dėl maro Lietuvoje vyksta nuo 19 amžiaus pabaigos. Ilgainiui maro išnaikintos vėžių populiacijos atsistatydavo natūraliai ar būdavo atstatomos šiuos hidrobiontus dirbtinai įveisiant. Apibendrinant šitokią vėžių dinamiką Lietuvoje, galima teigti, kad lokalių vėžių populiacijų atskiruose vandens telkiniuose nėra stabilios. Tuo tarpu Lietuvos plačiažnyplių vėžių populiacijų visuma, kaip metapopuliacija, yra pakankama užtikrinti šių dešimtųjų ilgalaikį išgyvenimą. Vėžių metapopuliacijos stabilumas Lietuvoje bent iš dalies yra palaikomas tikslingu vėžių įveisimu į tuos vandens telkinius, kur jie išnyksta. Ateityje vėžių reintrodukcijų svarba Lietuvos plačiažnyplių būklės palaikymui turėtų tik didėti, nes maro epidemijų kilimo tikimybė plintant svetimkraščiams vėžiams tik didės.

Maro užkratas į plačiažnyplių populiacijas gali patekti ne tik tiesiogiai kartu su svetimkraščiais vėžiais, bet ir tarpininkaujant žmogui, kartu su vėžių gaudyklėmis, jei jomis gaudoma tuose vandens telkiniuose, kur yra svetimkraščių ir kur gyvena vietiniai vėžiai. Todėl **trečiaja pagal svarbą grėsme** reikia laikyti vėžių eksploataciją. Plačiažnyplių vėžių besaikis gaudymas nesilaikant nustatytų vėžiavimo taisyklių taip pat gali žymiai praretinti šių gyvūnų populiacijas.

Visos šios trys grėsmės mūsų vėžiams (svetimkraščiai vėžiai, vėžių maras ir netausojantis vėžiavimas), yra tarpusavyje susietos ir svarbios visos Lietuvos mastu. Kitos potencialios grėsmės plačiažnypliams: plėšrūnai, kitos ligos, eutrofikacija, buveinių pakeitimas ar fragmentacija, vandens telkinių tarša ir kt. (1 lentelė), šiuo metu gali būti svarbios lokaliu mastu, tačiau nekelia pavojaus plačiažnyplių vėžių ilgalaikiam išgyvenimui Lietuvos vidaus vandenyse.

Visus 2008 metais tirtus vandens telkinius galima neabejojant vertinti kaip visiškai tinkamas plačiažnypliams vėžiams buveines. Taigi buveinių būklės suprastėjimo požymių nerasta. Praeito šimtmečio viduryje kaip didžiausia grėsmė plačiažnypliams vėžiams buvo įvardinta melioracija, kuri mechaniškai pažeidė natūralias upines buveines. Matyt, todėl vėžių ištekčiai Kamojos, Svylos ir Apasčios upėse buvo įvertinti kaip sumažėję iki minimumo. 2008 m. tyrimai parodė, kad ir melioruotos upių atkarpos gali virsti visai tinkamomis buveinėmis plačiažnypliams vėžiams.

Kamojoje, kur rasta gana gausi populiacija, tyrimai buvo atlikti melioruotoje upės atkarpoje, o Apaščios atkarpa, kur visai neseniai buvo gausu vėžių, taip pat yra ištiesinta. Pagal biotinius buveinių rodiklius šiais metais tirtų vandens telkinių tinkamumas plačiažnypliams vėžiams tikrai nekelia abejonių. Jei tartume, kad svetimkraščių vėžių buvimas padaro buveinę nebetinkama plačiažnypliams pagal biotinius rodiklius, tai Peršekės ir Musės upes tektų pripažinti netinkamomis buveinėmis ir konstatuoti buveinės būklės prastėjimą. Tuo tarpu vertinant buveinių būklę neatsižvelgiant į vėžių ateivių buvimą, galima teigti, jog jų būklė netgi pagerėjo, nes vandens tarša trąšomis ir pesticidais, lyginant su sovietiniais laikais, visos Lietuvos mastu tikrai sumažėjo.

Prognozė ateičiai. Kol kas realaus pavojaus ilgalaikiam plačiažnyplio vėžio kaip rūšies išgyvenimui Lietuvos mastu nėra. Visgi reikia neatmesti galimybės, kad toks pavojus sparčiai plintant svetimkraščiams vėžiams gali kilti, ypač jei žmogaus veiksmų dėka tie vėžiai pateks į izoliuotas ekosistemas, kur gyvena autochtonai. Ilgalaikėje perspektyvoje pesimistiškai prognozuojant, gali likti keliolika ar tik kelios plačiažnyplių vėžių populiacijos izoliuotuose vandens telkiniuose, ir rūšį teks įrašyti į Lietuvos Raudonąją knygą (kaip kad jau padaryta kaimyninėje Baltarusijoje). Kad taip nenutiktų, būtina įgyvendinti visą kompleksą gamtosauginių priemonių ir centralizuotai koordinuoti šių priemonių vykdymą.

Mokslininkų rekomendacijos po 2008 m. tyrimų:

- reintrodukuoti plačiažnyplius vėžius į tuos vandens telkinius, kur jie išnyko;
- naikinti svetimkraščius vėžius iš tinkamų plačiažnypliams buveinių;
- kelti vėžiavimo kultūrą Lietuvoje;

Vėžiautojams turėtų būti žinomos ir aiškiai suvokiamos svetimkraščių vėžių keliamos grėsmes ir pavojai, kylantys vėžiaujant tais pačiais įrankiais vandens telkiniuose, kur yra invazinių rainuotųjų ar žymėtųjų vėžių ir kur vis dar gyvena plačiažnypliai vėžiai.

- organizuoti vėžių stebėseną ir veiksmų koordinaciją tarp institucijų, vykdančių tyrimus, išteklių atstatymą ir išteklių panaudojimo kontrolę. Tokia koordinacija būtina siekiant optimizuoti plačiažnyplių vėžių išteklių valdymą ir apsaugą. Taip pat galima būtų įsteigti koordinacinę ar kaip kitaip pavadintą tarybą, į kurią gerai būtų įtraukti ir visuomenės atstovus, kuriems rūpi plačiažnyplio vėžio ateitis Lietuvoje.